

40 letnica Vzajemne zavarovalnice

Naša prva in največja čisto slovenska zavarovalnica obhaja svoje 40 letnico. Z odlokom z dne 23. februarja 1900 je vlada nekdanje Avstrije na Dunaju potrdila pravila, 1. avgusta 1900 pa je zavarovalnica začela poslovati. Pravi ustanovitelj Vzajemne in njen prvi predsednik je bil sodni svetnik v pokoju Ivan Vencajz, ki je zavarovalnico vodil do svoje smrti 7. avgusta 1913. Sedaj predseduje zavarovalnici stolni kanonik Sušnik Ivan. Zavod se je iz neznatnih začetkov lepo razvijal. Do poveljne dobe ni izkazoval kakega vidnega premoženja, ker je do takrat gojil le

požarno zavarovanje in zavarovanje zvonov. Po svetovni vojni pa je uvedel življenjska zavarovanja raznih vrst, radi česar so se začela v zavod stekati večja sredstva. Sedaj ima Vzajemna zavarovalnica palače in druga varno naložena sredstva, ki so vsem njenim zavarovancem najboljše poročilo, da so zaupali upravo svojega premoženja v najboljše roke. Častitajoč Vzajemni zavarovalnici k njeni 40 letnici želimo, da bi bilo peto in naslednja desetletja njenega dela za slovensko ljudstvo še bolj plodonosna.

Po svetu

Zadnji Hitlerjev poziv Angliji

Slavnostna seja državnega zbora

Nemški državni kancler Hitler je sklical za zadnji petek ob šestih popoldne slavnostno sejo državnega zbora v Berlin. Na seji je bil navzoč tudi italijanski zunanji minister grof Ciano, katerega je sprejel nemški zunanji minister osebno na berlinskem kolodvoru in ga pripeljal v državni zbor.

Sejo je otvoril maršal Göring, ki se je spomnil na izbranih besedah vseh v tej vojni za domovino padlih Nemcev in pa padlih vojakov italijanske zavezniške vojske. Koj nato je povzel besedo kancler Hitler. V eno in tričetrt ure trajajočem govoru je podal dose-danji potek vojne, ki je na vseh področjih iztekla s popolno zmago Nemčije.

Hitlerjev zadnji poziv Angliji

Kancler Hitler se je obrnil ob koncu svoje-ga od poslancev z burnim odobravanjem spremljanega govora do Anglije in jo je zad-njikrat pred končno odločitvijo pozval, naj se z Nemčijo izmiri.

Vodja rajha je rekel, da je napovedal lani oktobra točno razvoj vojne v primeru, če od-klonijo njegovo mirovno ponudbo. Kljub te-mu, da je takrat vedel, kako se bo razvijala vojna, je ponudil Angliji in Franciji roko v prijateljsko spravo. Njegova ponudba je bila ali z zasramovanjem zavrnjena ali pa se za-njo sploh niso zmenili. Danes Francija go-tovo čisto drugače misli.

Hitler je končal svoj govor z besedami:

»Koliko neizmernega gorja se je medtem razlilo na milijone in milijone nedolžnih ljudi po krivdi voditeljev zahodnih demokracij! Vse to gorje bi lahko bilo izostalo, ako bi bili An-glija in Francija v oktobru lanskega leta spre-jeli nemški mir. Toda hoteli sta vojno in sta

jo tudi dobili. Tudi danes se razlega iz An-glije krik, da naj se vojna nadaljuje. Ne vem, če ima nasprotnik pravo predstavo o tem, kaj in kakšna bo ta borba, če se nadaljuje. An-gleški državniki sicer izjavljajo, da bodo zbe-žali v Kanado in da bodo iz Kanade vodili vojno. Toda milijoni in milijoni angleškega naroda ne bodo mogli v Kanado, ampak bodo morali ostati v Angliji in sprejeti vojno, ki so jim jo njihovi voditelji natovorili. Boli me, če pomislim na to, da bo treba udariti, da zrušimo tolikšno brezvestnost angleških vo-diteljev! Kajti imel sem namen, da bi nikdar ne vodil vojno, ampak da bi ustanovil soci-alno državo, v kateri bi vladala pravica in blagostanje. Toda Churchill izjavlja, da hoče imeti vojno. V zadnjih tednih je pokazal, kakšno vojno si on zamišlja. Angleška letala so napadala nemško civilno prebivalstvo. Nemčija je na to doslej molčala, toda s tem ni rečeno, da bo molčala naprej. Hudo je mi-sliti na neizmerno gorje, ki bo zadelo angle-ški narod v odgovor na takšna dejanja. Zgo-dilo se bo, da bo zaradi tega uničen svetovni imperij, svetovni imperij, ki ga nisem nikdar imel namen uničiti. Toda ta vojna, če jo An-glija želi, se more končati samo na ta način, da se popolnoma uniči eden od obeh nasprot-nikov. In jaz vem, da bo Anglija tista, ki bo uničena! V tej uri čutim svojo dolžnost, da se še enkrat, zadnjič, sklicujem na zdravi raz-um v Angliji. Mislim, da imam po dogodkih zadnjih mesecev pravico za to, ne da bi kdo mogel očitati, da je Nemčija strahopetna. Ob-žalujem žrtve, ki bodo padle v Angliji. Mi-slim tudi na nemške žrtve, čeprav vem, da nemški vojaki s hrepenenjem čakajo, da bi šli v boj za veličino svoje domovine. Tako bom imel vsaj olajšano vest spričo dogodkov, ki prihajajo.«

Kratke tedenske novice

Danzig (Gdansk), radi katerega je izbruhnila sedanja evropska vojna, so proglasili Nemci za prosto pristanišče.

Na poti v Združene ameriške države sta hčer-ki angleškega kralja Jurija VI., bivša avstro-ogrska cesarica Zita, albanski kralj Zogu z dru-žino, velika vojvodinja luksemburška in še cela vrsta drugih petičnikov ter visokih osebnosti iz Evrope.

Nemški propagandni minister Göbbels je izja-vil, da vojna še sicer ni končana, a kljub temu bodo siekli starejši letniki vojaške suknje in se vrnili v svoje službe.

Anglija bo zasegla francosko trgovinsko mor-narico, ki je v britanskih lukah. Zasega bo tra-jala do konca vojne, nakar bodo ladje vrnjene Franciji, oziroma se bo izplačala odškodnina.

Francoski pisatelj in demokrat Paul Morand je bil imenovan od francoske vlade za likvida-torja gospodarskih in finančnih stikov Francije v Angliji. Priznan mu je položaj poslanika. V kratkem bo imenovala tudi angleška vlada svo-jega zastopnika pri Petainovi francoski vladi.

Vsa Španija je proslavljala dan zgodovinske revolucije 19. julija 1936. V Madridu je korakalo sto tisoč nacionalističnih delavcev pred genera-lom Francom. Vsi govorniki so ta dan zahtevali, da se spoji pristanišče in sedanja angleška trd-njava Gibraltar z domovino.

Angleški poslanik Cripps se je v preteklem tednu tri ure pogovarjal v Moskvi s Stalinom, kar znači zboljšanje odnosov med Veliko Bri-tanijo in sovjetsko Rusijo. Razvoj evropske voj-ne zelo zanima Sovjetsko zvezo, čeprav naglaša vedno in povsod svojo nevtralnost.

Anglija je spet priznala bivšega abesinskega cesarja Haileja Selasija kot polnopravnega vla-darja ter mu dala zagotovilo, da bo obnovljena neodvisna Abesinija pod njegovo oblastjo, ko dobi Anglija sedanjo vojno.

Vrhovno vodstvo francoske uprave tvorijo: maršal Petain, podpredsednik vlade Laval in no-tranji minister Marquet.

Novo izvoljeni parlament Estonske, Letonske in Litve so sklenili 21. julija, da se priključijo vse tri baltičske države Sovjetski zvezi kot 14., 15. in 16. sovjetska republika. S tem se je po-množilo prebivalstvo Rusije za šest milijonov.

V Havani na otoku Kuba so se zbrali zunanji ministri 21 ameriških republik, da zavzamejo skupno stališče do mednarodnih vprašanj v zvezi z razvojem vojne v Evropi.

Ameriški zunanji minister Cordell Hull je pred-lagal na vseameriški konferenci v Havani, naj vzamejo vse ameriške države pod zaščito vse posest, ki jo imajo evropske velesile na ameriškem ozemlju.

Ameriška vlada proučuje možnost, da bo iz človečanskih ozirov poskrbela za to, da prepelje angleške otroke z lastnimi ladjami na varno.

Avstralske vojne ladje so te dni potopile neko italijansko 5000 tonsko križarko v Sredozemskem morju.

Angleži so javili izgubo enajste podmornice od začetka vojne.

likem loku. Padel je v reko, od koder se je brez posebnega truda rešil s plavanjem na breg.

Zgodba o človeku, ki je prodal svoje truplo. V Združenih ameriških država-h ne dobiš veliko, če svoje telo prodaš ka-kemu anatomskemu za-vodu in si tako po smrti brez skrbi, kar se tiče svojega trupla. Vendar je bila za Darija Nivena anatomija nekega dne poslednja rešitev, ko ni imel nobenega denarja več. Niven je bil prej po-strešek, potem je po-stal natak, pa je izgu-bil službo in ko ni vedel nikamor več, je prodal svoje telo za 50 dolarjev anatomskemu institutu. To vato pa je dobil sa-mo s tem, da se je pi-smeno zavezal, da do konca svojega življenja ne bo pokadil niti ene cigarete več in tudi ne

Mogočni Jurij

Povest iz domačih hribov

*

Tako je prišel Božič. Tedaj je dobil Jurij nekega dne pisemce, na katerem je bil pečat z Brezij. Pisavo je takoj spoznal: bila je Tilkina. Ves razburjen je pisemce odprl in je bil bridko razočaran. Nič drugega ni bilo v ovitku kakor tiskano voščilo za novo leto: Srečno novo leto! Spodaj je bilo pripisano samo to: »Poljub Tončku in Ančki!« — in ženin naslov... Zanj torej, za moža, ni imela ne ene prijazne besede, sploh nobene besede. Da, to pismo ne pričuje, o njeni ljubezni, to pismo ga žali... Pa vendar! Ali ni dokaz, da misli nanj? Saj njemu velja njena želja: Srečno novo leto! Ali naj ji odpiše? Da, storil bo kakor ona: poslal ji bo tiskano voščilo za novo leto. Toda to bi bilo neumno; saj bi jo le posnemal... Morda, da, gotovo si hoče trebiti pot domov. Zdjaj bi rada, da bi ji on prišel vso pot naproti. Ne, naj se le sama poda na pot! On se ne bo poniževal pred njo, ona naj se poniža! Najbolje bo, če ji sploh ne odgovori. Iz tega bo lahko sklepala, da ga je s tako praznim pismom užalila, in bo kaj več pisala...

Tako je sklenil in ji ni odgovoril. Toda Tilkino pi-semce je ležalo štirinajst dni in še več pred njim na nje-govi pisalni mizi. Vedno znova se je potopil v njeno

13 drobno pisavo, medtem ko so se v njegovi duši borili ponos in ljubezen, upanje in jeza...

Lizka je imela dober nos in ji ni ušlo, da visi Končnik še vedno z vsem srcem na svoji ženi. Ko je zdaj odkrila Tilkino pisemce na njegovi pisalni mizi, se je jela bati. — Če si začneta mož in žena pisati, ne bo več dolgo in žena bo spet doma. Potem pa je konec njeni, Lizkini, slavi in časti, konec njenih upov in križ čez njene načrte. Da bi ženino vrnitev preprečila, se je Lizka odločila za predrzno, skrajno grdo spletkarijo. Pisala je Tilki, kakor češ da ji je Končnik tako naročil, naj pusti vse upe, da bi si svojega moža še kdaj pridobila, ker da njen mož je posvetil vso svojo ljubezen njej, Lizki, in da sta si že dolgo kakor mož in žena in da je tudi sad njune ljubezni že na potu... —

Od tega časa o Tilki ni bilo več ne duha ne sluha. Toda Lizka Škerjanec se tudi Končniku ni mogla več zatajiti. Slednjič je vendarle tudi opazil, kaj in kako je z njo, in neki dan v začetku februarja jo je prijel in konec besed je bil ta, da je nesramnico nagnal.

Istega dne zvečer je čisto nepričakovano prišel advo-kat Hudnik h Končniku. Tik za vrati je skočila k njemu Lizka Škerjanc, ki je bila že pripravljena za na pot. Hlastno mu je povedala, da sta se z gospodarjem zbila in da mora od hiše. Advokat ji je pomežiknil, položil prst na usta in ji pošepnil na uho:

400 letnica jezuitov. Jezuitski red je ustanovil sv. Ignacij iz Lojole v Španiji, naj močnejša osebnost katoliške obnove v 16. stoletju. Kot častnik ranjen, je Ignacij dal slovo prejšnjemu življenju ter se je sam obnovljen s samopremagovanjem in molitvijo posvetil obnovi sveta. Dve sredstvi sta predvsem, ki se jih je sv. Ignacij poslužil v to svrhu in ki po njih še vedno deluje na duhovni obnovi in vzgoji ljudi. To so njegove slovite »Eksercicije« in pa od njega ustanovljena »Družba Jezusova«, ki je bila od papeža Pavla III. potrjena leta 1540. Jezuitski red je vznikel v dobri, ko je dr. Martin Luther, bivši redovnik-avguštinec, odpadel od katoliške Cerkve ter z razširjanjem protestantizma odtrgal od Cerkve tisoče in stotisoče ljudi. V tej veliki nevarnosti, ki je takrat pretela katolicizmu, je sv. Ignacij s svojimi tovariši stopil na branik. Število teh tovarišev je čudovito naglo raslo. Ko je sv. Ignacij umrl leta 1566., je jezuitski red že imel tisoč članov v 12 redovnih provinciah in 100 redovnih hišah. Red ima ogromne zasluge za obrambo katolicizma v Evropi. Velike dele Evrope je v 16. in 17. stoletju ohranil, odnosno zopet pridobil katolicizmu. Ni čuda, da si je s tem svojim delom nakopal sovraštvo ne samo protestantov, marveč tudi janzenistov (pristašev katoliškega škofa Jaurena, ki so s svojo pretirano strogostjo širili med ljudstvom versko mrtvilo), framasonov in liberalcev. Združenemu navalu teh nasprotnikov se je posrečilo, da so dosegli ukinitve tega reda leta 1773. Leta 1813. pa je papež Pij VII. red zopet vpostavil. Sedaj šteje red okoli 24.000 članov, izmed katerih je okoli 3000 misijonarjev, delujočih v 45 misijskih pokrajinah. Na čelu mu stoji že več let kot general pater Vladimir Ledochovski, porojen iz grofovske poljske rodbine. O priliki 400 letnice je papež Pij XII. naslovil na jezuitskega generala pismo, v katerem naglašala velike zasluge jezuitskega reda za katoliško Cerkev, krščansko omiko in krščansko vzgojo tolikih pokolenj. Ogromno je delo članov jezuitskega reda za vzgojo mladine, za kar jim Evropa mora biti posebno hvaležna. Velike so zasluge jezuitov na polju katoliškega apostolata, zlasti potom Marijinih družb, s katerimi se je vršila in se še vrši globoka notranja preobnova mladine. Papež naposled izraža željo, naj bi družba Jezusova, ki je in mora ohraniti svojo organizacijo in svoja pravila nedotaknjena in neizpremenjena, se slej ko prej poslužila vseh resničnih pridobitev sodobnega napredka za poglobljanje katoliške vere in kulture.

Mehiški katoličani so se hrabro borili. Ne mislimo na poulične borbe, ki so se nedavno vršile po ulicah glavnega mesta Mehike in

tudi drugih mest o priliki volitve novega predsednika mehiške države. Teh borb, v katerih je tekla kri in je mnogo ljudi obležalo ranjenih ali celo mrtvih, se katoličani niso udeležili. Tak način politične borbe prepuščajo katoličani ljudem liberalno-framasonskega, socialističnega in komunističnega mišljenja. V vidu imamo tisto veliko borbo, ki so jo pred nekaj leti vsilili katoličanom framasoni in komunisti, hoteč popolnoma uničiti katoliško vero na mehiških tleh. Zaprli so cerkve, prepovedali božjo službo, pregnali duhovnike, v državi ostale duhovnike pa so z zvestimi verniki vred krvavo preganjali in mučili. Bila je to težka borba, v kateri so se mehiški katoličani zlasti zatekali k sv. Tereziji od Deteta Jezusa kot zavetnici in priprošnjici. Po srečno prestani borbi se hočejo mehiški katoličani svoji zavetnici izkazati hvaležne. Zato so sklenili, da bodo zgradili v veličastni cerkvi sv. Terezije v francoskem mestu Lisieux, kjer je sv. Terezija živela in umrla kot redovnica, svojo narodno kapelo, posvečeno Materi božji Guadalupski (Guadalupe je mehiško mesto, v katerem je najslavnejša in najbolj obiskana romarska cerkev Marijina). Kapela bo stala preko pol milijona francoskih frankov.

II krizi japonske vlade. Japonska vlada je odstopila. Cesar je poveril sestavo nove vlade princu Konoje, kateri je pridobil za svojo

vlado doslej tri ministre in napovedujejo, da vladna kriza ne bo tako hitro rešena, ker ustanavlja princ Konoje novo edinstveno stranko. Doslej sta obstajali konservativna stranka sejukaj in liberalna minsajito. Konoje in trije na novo imenovani ministri izdelujejo tudi novo zunanjo politiko. Izbruh japonske vladne krize je pospešil zlom Francije. Vojna stranka, ki želi zasesti vse evropske koncesije ali posestne ugodnosti v Aziji, je zopet oživila in se zavzema za naslonitev Japonske na Nemčijo ter Italijo. Vojna stranka se skuša po porazu, katerega je doživela lani s sklenitvijo nemško-ruske nenapadalne pogodbe, za vsako ceno uveljaviti, da si ne želi japonski narod nobenih novih vojnih zapletov in zahteva radi izčrpanosti zaključitev triletnih vojne s Kitajsko. Vojna stranka je baje tudi radi želje ljudstva za to, da se vojna na Kitajskem čimprej konča na ta način, da se odreže popolnoma Kitajsko od sveta in prisili na kolena. Poznavalci Kitajske pa so resnega mnenja, da Japonci še ne bodo s Kitajsko tako naglo opravili, ker že posedajo znatno lastno vojno industrijo in rezervnih vojnih potrebščin za vsaj pol leta. V teh hudih vojnih časih je bilo princu Konoje poverjeno krmilo države, ki ječi pod dolgotrajnimi vojnimi bremenmi, radi njegove preudarnosti in politične daljnovidnosti.

Kandidata za ameriške predsedniške volitve

Združene ameriške države volijo letos svojega predsednika. Za predsedniške volitve se zanima z dušo in telesom vsak Američan. Lahko trdimo, da je Ameriki več na izidu teh volitev, kakor za izid sedanje evropske vojne. Predsedniške volitve v Ameriki so pri tolikem zanimanju vendarle enostavne, ker se bije boj le med predstavnikoma dveh velikih strank republikancev in demokratov. Obe stranki sta že postavili vsaka svojega kandidata in kmalu se bo začel volilni boj.

Kandidat republikancev in njegov program

Republikanska stranka je postavila svojega kandidata na strankinem velikem zboru ali kongresu v mestu Filadelfija 28. junija. Strankini delegati so glasovali za šest kandidatov. Izvoljen je bil Wendel Willkie, ravnatelj velikih zasebnih elektrarn. Kandidat republikancev je znana ter med pristaši zelo priljubljena osebnost.

Volilni boj bo začel s temle programom: Podpiranje brezposelnih, starostno zavarovanje ter dalekosežna pomoč vsem, ki trpijo pomanjkanje. Willkie in njegova stranka sta

odločno proti poseganju države v zasebno gospodarstvo.

Glede evropske vojne so republikanci s svojim predsedniškim kandidatom proti vojni udeležbi Amerike, a za izdatno podpiranje Angležev proti Nemčiji ter Italiji. Izvolitev Willkieja za predsednika bi bil za Anglijo zelo razveseljiv dogodek.

Demokrati za Roosevelta

Mnogo lažje stališče kakor kandidat republikancev je imel pri demokratih dosedanji ameriški predsednik Roosevelt.

Demokratska stranka je izvolila na svojem kongresu v Čikagu že pri drugem glasovanju Roosevelta za predsedniškega kandidata.

Izid glasovanja je bil sledeč: za Roosevelta je glasovalo 946, za Farleya 72, za Garnerja 61 glasov, nekaj glasov je bilo oddanih za Tidningsa, za državnega tajnika Hulla pa pet glasov. Nato je kongres enodušno proglasil Roosevelta za kandidata demokratske stranke pri predsedniških volitvah.

Roosevelt, ki kandidira že tretjič za predsednika, bo šel v volilni boj pod geslom, da

»Tiho! — Pojutrišnjem pridi k meni v pisarno; tam se bova zmenila.«

Potem je šel po stopnicah gor v družinsko sobo, kjer je Jurij sedel za pisalno mizo in strmel topo predse.

Advokat je bil zalit mož, ki je lezel proti petdesetim. Lase je imel črne, obraz oglat in rdeč, ustne tolste, nos top in skrbno počesano bradico. Z obraza in iz oči si mu uganil, da je na ženske in da je zvit in zahrbtn.

Ko je stopil v sobo, je pozdravil:

»Dober večer, klanjam se, gospod Končnik!«

Ta se je zdrznil in vzkliknil:

»O, gospod doktor — dober večer Bog daj! Pravi čas ste prišli.«

»Tako? Ali sem vam potreben?«

»Da, zelo. Prosim, sedite.«

Končnik mu je jel pripovedovati, kako sta se nocoj z gospodinjo skregala, razlagal mu je vse na drobno, zraven pa se je tako razvnel, da je bilo njegovo pripovedovanje prav zmešano. Advokat je gledal ves čas skozi okno, pomežiknil je zdaj s tem, zdaj z drugim očesom, obraz je delal, kot da mu je malo mar vsega, poslušal pa je kakor lisjak in mu ni ušla nobena beseda. Po kratkem preudarku je dejal:

»Gospod Končnik, tega niste dobro naredili. Morali bi se bili z gospodično pobotati.«

»Pobotati? S to nesramno žensko!« se je razburil Končnik. »Nima pravice več kaj zahtevati kakor svoj zaslužek, tega pa sem ji izplačal.«

»Menda bolj slabo poznate ženske. Ženske ne marajo za pravico, ženske vam poslušajo samo svoja čustva.«

»Doslej sem imel opraviti le s poštenimi ženskami, nikoli pa še ne s takimi, ki se vlačijo in goljufajo.«

»Hehe, ženske so vse enake. Vse so sebične in mislijo zmeraj le nase. Zato je treba poprej biti previden, da si človek ne splete zanko, potem je prepozno.«

»Vi, gospod doktor, ste mi to žensko priporočili. Zdaj mi morate tudi pomagati, da se njenih spletk rešim.«

»Priporočil vam je nisem, le na njena dobra spričevala sem vas opozoril. One primite, ki so ji taka spričevala pisali. — Sicer pa, kaj mislite ukreniti?«

»Tožil jo bom, da mi je hotela denar izsiliti.«

»To vam za resnico odsvetujem. Gospodična je besede tako preudarila, da je ni mogoče prijati. Če bi jo pa tudi mogli, vam bo trmasto gnala svoje, da ste vi oče — in nihče vas ne more rešiti.«

»Salabot! Ali ji ne bo mogoče dokazati, da se laže?«

»Jaz ne vem, kako bi ji mogli kaj takega dokazati. Pred sodnijo velja zmeraj to, kar mati izpove.«

»Vi ste izkušen in prebrisan advokat; gotovo boste našli kako pot, da me pred takim krivičnim sumom obvarujete.«

bo izpil nobene kapljice alkohola. In prav teh 50 dolarjev je Dariju Nivenu prineslo srečo. S tem denarjem se je odpeljal v filmsko mesto Hollywood in posrečilo se mu je, da je dobil službo statista. Pretolkel se je, kakor je že šlo, in nekega dne je vrhovni vodja spoznal, da bi mu lahko dal tudi večje vloge. Zdaj je Niven znan igralec. Vabijo ga na slavnosti in prireditve, ponujali so mu pijačo in cigarete, toda zaradi obljube anatomskemu zavodu je moral vsa vabila odklanjati, ker ni bil več gospodar svojega telesa. Filmska kolonija bi kmalu počila od smeha, ko je slišala njegovo zgodbo. Pregovarjali so ga, naj prelomi svojo pogodbo, da bo spet gospodar svojega telesa. Saj tistih 50 dolarjev za Darija Nive-